

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

In Resurrectionis D. N. Iesu Christi solennitate,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

quod Deo magis placeat & nostræ salutis profectuique plus expediat, quam passionem Christi meditari, quia tempore etiam passionis eius fuit vnus de maioribus doloribus, quod sciuit passionem suam negligendam, id est, non recogitandam ab his, pro quibus patiebatur. Sed forte aliqui dicunt se nescire vel non posse meditari. Applicetis voluntatem ad hoc studium & incipiat: Dominus Iesus iuuabit vos, si non statim sentiretis deuotionem, nihilominus perseueretis, quia velle esse deuotum & studere ad hoc, sepe maioris est meriti, quam esse. Si tamen sunt adeo simplices aliqui, offerant Patrem nostrum, quæ ex debito legunt vel alia in Articulos scilicet in angustiam, & in captiuitatem, accusationem falsam, conspersionem, &c. & petant virtutes quæ in tali Articulo refulcent à Domino Iesu sibi dari. Vel saltem accipiant figura passionis ante se, id est, crucifixum, & pensent quid in quolibet membro passus sit. Huic membro siue illi dolori offerat vnum vel plura Patrem nostrum pro gratiarum actione. Quod si fecerimus, sentiemus quotidianam profectum in gratia Dei & virtutibus, & post finem passionis nostræ, id est, post finem miseræ vitæ nostræ, perueniemus ad requiem æternæ gloriæ. Quam mihi & vobis omnibus cõcedat Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Sancto Spiritu viuunt & regnat Deus per infinita secula seculorum. Amen.

PARTIS PRIMÆ HVIVS PRIMI TOMI,
qua vocatur pars Hyemalis, Finis.

IN SANCTISSIMA SOLENNITATE RESURRECTIONIS

DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI,
Epistola B. Pauli Apost. I. Cor. V.

EXPURGATE vetus fermentum, ut sitis noua conspersio, sicut estis azymi. Etenim Pascha nostrum immolatus est CHRISTVS. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitie, sed in azymis sinceritatis & veritatis.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Inter Corinthios delictum detestabile ab vno magno peccatore fuerat admissum, de quo Paulus Corinthios, quia illum non corripuerunt, obiurgat, existimans hanc peccandi impunitam licentiam alijs fore in scandalum, quo facilius peccarent. Error nanque aut delictum vnius non raro vniuersæ nocet communitati. Quæ enim est illa bonitas, aut misericordia, vni parcere, & omnes in discrimen adducere? Ante hanc itaque lectionem Apostolus Paulus dixerat: Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpat? Sequitur igitur nunc: Expurgate

1. Pet. 2.

vetus fermentum, & ex congregatione vestra, eum qui grauiter deliquit, eijcite. Separate eum, antequam ex vna oue morbida grex totus corrumpatur. Vocat illum vetus fermentum, quia postquam ad gratiam baptismi conuersus fuerat, & in sanctam vitam nouitatem regeneratus, iam denum ad prioris vite vetustatem, perinde ac canis ad vomitum reuersus est. Expurgate præterea ex vobis ipsi prauitatem antiquam ac vobis solitam, quæ est ad peccandum pronitas, concupiscentia inueterata atque corruptio, vt sit noua conspersio. Consersio seu azyma ferè idem sunt, puta farina perquam in massam, absque fermento conglutinata. Hanc esse nos vult conspersione, id est, congregationem mundam, donis gratiarum, & irrigatione Spiritus sancti conglutinatam. Vt sitis, inquit, noua consersio, sicut estis azymi, absque fermento corruptionis iam pridem facti per baptismum, quod vetus homo vester mortuus est, ac Christo conspersus. Etenim Pascha nostrum immolatus est Christus. Olim Iudæis lex Mosâica agnum imolabat Paschalem comedere in memoriam suæ liberationis de captiuitate, seruitutisq; Aegypti, quo nostra figurabatur redemptio. Siquidem agnus Dei ille verus, qui tollit peccata mundi, qui etiam de seipso per Hieremiam dicit: Ego quasi agnus qui portatur ad victimam in cruce pro nobis immolatus est, qui est Pascha quoque nostrum, per quem transimus à vitijs ad virtutem, de veteri mala conuersatione ad nouitatem vite, deque exilio huius peregrinationis ad patriam. Quomodo igitur Iudæis lex iubebat agnum, seu typhicum suum Pascha comedere cum azymis panibus, id est, absque fermento, ita nos Pascha nostrum, id est, corpus Christi absque fermento peccati comedere necesse est. Propterea enim sequitur: Itaque epulemur in altari sacramento corporis Christi alendi, non in fermento veteri iniquitatum nostrarum, neque in fermento malitiæ, qua ex certa scientia, aut dedita opera peccatur, aut nequitia, qua fraudulenta simulatione, ac circumuentione proximus læditur, sed in azymis epulemur sinceritatis & veritatis, hoc est, in puritate, sanctimonia, ac integritate vite. Vult itaque nos ab omni vitiositate peccati, qua ante baptismum tenebamur captiui, ab omni quoque vitiorum corruptione fore, permanereque liberos, ac mundos, multo magis quam eos esse necesse est, qui phasè Domini legale celebrabant.

Ioan. 1.
Hierc. 11.

Exod. 12.

EXEGESIS EVANGELII EIVSDEM SO-
lennitatis Pasche Marci ultimo.

Luce 14.

Mulieribus
est apparue-
rit Christus.
Ioan. 20.

Matth. 23.

SEXUS deuotior hic, vt crebro alibi nobis commédabilis prædicatur. Siquidem Apostolicis viris domi residentibus, præ ac deuotæ quædam mulieres ad Domini sepulchrum profectæ sunt: idque hodie prima luce, & valde manè. Longa enim erat illis expectatio, atque molestia vehementer amantibus. Et quia ardentius cæteris amabant, ideo præ alijs quoque Christum & ante alios inueniebant. Multum enim refert quo amore, quo modo, quo desiderio, quo denique studio quærat Christus. Omnes quædam quærimus, sed non æque quærimus omnes. Nam si vos omnes & vestrum singulos quoque interrogarem: Quid hic facitis, aut quem quæritis, & quare hic estis? quid aliud mihi responderitis, quam Iesum quærimus crucifixum? Neque enim in hac sancta festiuitate quempiam nobiscum ingressi

templum puto, qui non quærat Dominum Iesum. Quærimus autem Saluatorem in ea forma, & in eo schemate quo redemit & saluauit nos, hoc est, crucifixum, spinis coronatum, flagellis laceratum, non habentem speciem neque decorem. Sic filij quotidie quæritis, bene quæritis. Sed dicitur vobis? *Surrexit, non est hic.* Non prohibetur vobis, ne ita quæritis Iesum, sed vt sciatis eum etiam à morte resurrexisse, hoc est, sciatis eum non solum passum propter delicta vestra, sed resurrexisse etiam propter iustificationem vestram. Surrexit, non est hic, qui pro vobis passus est, qui vos sua passione redemit, qui suo vos sanguine lauit. Hodie resurrexit à morte rediuitus. & non est post hac vt ante erat, mortalis, passibilis, aut potens dolere, Huius resurrectionis hodie nobis est festiuius dies, sicut præteritis diebus passionis. Sed audiamus Euangelium.

Maria Magdalena, & Maria Iacobi & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum.

Cum sanctæ mulieres, quæ fuerant cum beata Maria iuxta crucem & sepulchram Domini, obseruassent diligenter locum sepulchre Dominicæ, vidissent quoque Dominicum corpus aromatibus conditum, cogitabant se cum tractâtes quomodo ipsæ quoque suæ exercerent deuotionis officium in mortui corpus, pia quidem hac & deuota sollicitudine, etsi minus iusta ac fidei, metuentes ne putresceret in sepulchro iacens. Putabant enim, etsi fortasse diuinitas in eo fuisse viuente, illam tamen ab eodem recessisse in cruce, ipsumque reliquisse morientem. Quod Christum quoque (vt ipsi intellexerant) in cruce putabant conquestum, quando dixerat: *Deus meus Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Quare eum vt hominem tantum æstimabant mortuum, cuius volebant vngere, ne in cinerem redigeretur mortuum corpus: quamuis illum iam semel scirent vnctum per viros timentes Deum. Sed nihil amanti existimatur factum, quod ipse non fecerit. Quapropter his sanctis mulieribus tamen scirent vnctum à Nicodemo & Ioseph Dominum, non erat satis factum, nisi sua quoque fuissent vsæ deuotione. Atque ideo cum in sabbato magno nihil auderent emere propter celebritatem, in fine tamen diei, hoc est, in vespere ipsius sabbati, quo terminabatur solennitas, quæ inceperat vespere præcedenti diem sabbati. In secundo itaque vespere, quando iam transfret sabbatum, & licebat aliquid operari, emerunt mulieres illæ sanctæ aromata, vt venientes vngerent Iesum. Tempus enim deuotioni earum nimis fiebat prolixum. In fine itaque diei sabbati præparabant se, & summo mane exibant, cum iam adhuc tenebræ essent, hoc est, in aurora, aut diluculo, cum partim tenebræ, partim lux se diffunderet, ita vt tunc circa monumentum essent oriente sole, portantes secum aromata sua. Non satis commendare possum deuotissimas has mulieres, inter quas præcipua & vnica fidelissimaque Christi fuit amatrix ac discipula Magdalena, quandoquidem viris Apostolicis silentibus & penè desperantibus, hæ non quiescunt, nec ab amore deficiunt, sed impendere obsequia sua voluerunt mortuo, quæ libenter & suauius fortasse impendissent viuo. Habet hic sexus misericordie & pietatis plus, quam est inuenire in

Matth. 27.
& Marc. 16.
Rom. 4.

Luc. 24.

Ioan. 20.

Psalm. 2.
Matth. 7.
Marc. 15.

Ioan. 19.
Matth. 7.
Luc. 3.
Ioan. 9.
Luc. 24.

Ioan. 20.

Prou. 9.

Ioan. 9.

Marc. 6.

Luc. 4.

Luc. 8.

viris. Quare non insipienter dicit Sapiens: *Multi homines misericordes: virum autem fidem quis inueniet?* Dilexerant quidem mulieres hæ sanctissime Christum in vita, sed nihil de amore eius amiserunt eo moriente. Verum dicit quis, quæ fuerunt mulieres hæ? Ioannes vnam quidem tantum, solam Magdalenam scilicet narrat. Marcus præterea duas sorores beatæ virginis Mariæ recensens, narrat tres. Porro Lucas Ioannam quoque adnumerat, quæ vixit Cusæ fuerat procuratoris Herodis, & reliquas, quæ cum eis erant. Vnde plures fuisse conijciuntur, nisi quod fortasse hæ tres hic enumeratæ simul venerint vngere Iesum: aliæ verò plures se, aut associauerint, aut tardius venerint. Hinc tamen liquet deuotissimas fuisse has mulieres, nullam tamen habuisse fidem resurrectionis Christi. Alioqui si resurrectionem credidissent, quemodo aromatis tentassent condire?

Et valde manè vna sabbatorum veniunt ad monumentum, orto iam sole, & dicebant ad inuicem: *Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes, viderunt reuolutum lapidem.* Erat quippe magnus valde.

Math. 27.
Marc. 15.

Valde manè vna sabbatorum, prima scilicet die sabbati, hoc est, prima die post sabbatum, veniunt ad monumentum, orto iam sole potest hoc quoque intelligi, quando sol incipiebat lucem diffundere. Dum itaque itinere adhuc forent constitutæ recordantes sepulchrum clausum ac signatum magno aduoluto lapide, sciscitantur inter se, & dicebant ad inuicem: *Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Venimus, inquit, vngere Dominum, & clausum est sepulchrum magno lapide, quem nos amoueri impotes sumus. Quid igitur faciemus? Num gratis huc venimus? Quare hoc domi non præcogitarunt? Quare amor nil sibi putat impossibile, non haesitat deliberans? Itaque quomodo amor difficultates occursum non præmeditatur, ita ipsæ domi constitutæ nihil eorum cogitauerunt, quæ illas commorari possent, vt frustra ad vngendum venirent, sed hoc tantum mentes tractabant, quomodo aromatis illum vngerent. Porro in itinere constitutæ tunc primum recolebant lapidem monumento aduolutum, quo non remoto, non potuissent ingredi sepulchrum. Et sic inter loquendum respicientes viderunt reuolutum lapidem. Angelus enim Domini descendens de caelo, & accedens reuoluit, hoc est, remouit lapidem de ostio monumenti, & sedebat super eum. Remouit autem, postquam Dominus resurrexerat, & clauso prodierat sepulchro, quo sepulchrum ostenderet vacuum, Christumque resurrexisse. Erat quippe magnus valde, quare non mirum fuit, vt inter se trepidantes interrogarent mulieres, quis nam tantum sibi deponeret lapidem. Quippe quarum vires non fuerunt tantæ, vt ipsæ amouere eundem præsumerent.*

Math. 28.

Et introeuntes in monumentum, viderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida, & obstupuerunt.

Luc. 24.

Et introeuntes in monumentum, hoc est, in speluncam seu domunculam, in qua sepulchrum Domini excisum erat in petra, viderunt iuuenem, id est, Angelum Domini qui specie iuuenili, vt pote magis accepta & gratiosa se-

se exhibuit, sedentem à dextris, hoc est, à dextra parte sepulchri; fausta enim erat & accepta nunciaturus, ideo merito in dextera sedet: coopertum stola candida, id est, alba & fulgida veste. Ita enim & Matthæus scribit: *Et erat aspectus eius sicut fulgur & vestimenta eius candida sicut nix.* Aspectum, inquit, habuit sicut fulgur. Euangelista alius dicit Angelum sedisse super lapidem? hic verò dicitur in dextera parte sedisse monumenti. Qui vult, potest dicere eundem fuisse Angelum, qui primo visus sit sedere super lapidem ad sepulchrum venientibus, & is, qui inuentus ab introeuntibus est sedere ad dexteram partem sepulchri. Augustinus propterea quod Maria apud Ioannem referatur duos Angelos vidisse, vnum ad caput, & vnum ad pedes, vbi fuerat positum corpus Iesu, dicit tres fuisse Angelos, duos in sepulchro sedisse, vt Ioannes dicit, & tertium, vt Matthæus dicit, sedisse in domuncula sepulchri, aut super lapidem. Nec obstat, quod stetit dicuntur à Luca, quia stari potuit, vt primo quidem visus sint sedere, dehinc colloquendo mulieribus assurrexisset. Erat, inquit, aspectus eius sicut fulgur, vtpote vultum quasi igneum, lucidum, atque terrificum, id est, angelica maiestate grauem ostendens.

Qui dixit illis: Nolite expauescere, Iesum quæritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic. Ecce locus, vbi posuerunt eum.

Familiares est Angelis bonis, pauidos aut sua præsentia terribitos consolari, & illuminare, quemadmodum diabolo assuetum est, eos qui ex se terribiti sunt, magis terrere, & obscuriores reddere, Iesum quæritis Nazarenum crucifixum. Vos quidem eum quem vidistis in cruce pendente & mortuum, à cruce verò solutum hic sepeliri, quæritis. Sed surrexit à morte, non est hic per præsentiam humanitatis corporalem, qui per diuinitatem nusquam desit. Ecce locus vbi posuerunt eum. Venite, propius accedite, explorare & cernite locum, in quem posuerunt eum, vt videntes illum vacuum, profusus certæ illum resurrexisset.

Sed ite dicite discipulis eius & Petro.

Deuotiores erant hæc scemina viris, ideo præ viris etiam meruerunt consolari, & Christi resurrectionem non solum ante alios videre, sed alijs etiam nunciare. Mittuntur autem ad Petrum singulari expressione nominatum, quo consolationem in sua penitentia ille reciperet. Quod nisi factum fuisset, inter Apostolos comparere ausus non fuisset. Videre igitur quomodo solitam pietatem suam Dominus Iesus non obliuiscitur. Sed quos diligit, in finem diligit eos. Nam ad eum qui grauius præ cæteris se offenderat, mittit præ cæteris ei suam resurrectionem nunciare, quo illius fiduciam vehementius excitaret.

Quia præcedet vos in Galilæam. Ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.

Hæc intelliguntur esse verba Christi, quæ deberet Maria Apostolis nunciare. Præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis, quia de seipso non sonat, vt Christus mandaret, sicut dixit vobis, sed potius,

V.V. 4. sicut

VI

Matth. 28.

Ibidem.

Augustin.

Ioan. 20.

Matth. 28.

Lucæ 24.

Matth. 28.

Matth. 27.

Marc. 16.

Lucæ 24.

Ioan. 19.

Matth. 26.

Marc. 14.

Math. 24. sicut dixi vobis. Verum Mariam voluit quasi proprijs verbis vrentem se loqui. Ibi eum videbitis, sicut dixi vobis. Quaras fortasse, vbi illum vide-
 rint in Galilza. Respondendum, in monte Thabor, ibi se manifestavit om-
 nibus. Quam apparitionem putant quidam esse, de qua Apostolus loquitur
 1. Cor. 15. Paulus: Deinde visus est plus quam quingentis fratribus. Potuit enim fieri,
 vt tam multi breui hoc tempore adunati fuerint discipuli, qui in morte
 Christi dispersi, audita eius resurrectione, iterum se simul collegerunt, at-
 que se Apostolis coniunxerunt. Si quæris, vbi prædixerit Christus discipulis,
 quod præcedat illos in Galilziam: Dico quando exiturus ad montem
 Oliueti, monuit suos, quod omnes forent scandalum passuri in illa nocte,
 ait scriptum esse: *Per viam pasto'em, & d'spergentur oves gregis. Postquam autem
 surrexero, prædadam vos in Galilziam.* Gaudeamus igitur nunc filij charissimi,
 & redemptori nostro gratulemur, quia vicit mortem, vicit diabolum,
 destruxit infernum, redemit captiuos, abstulit inimico nostræ damnationis
 chirographum: restituit nos Patri, faciens nos filios & hæredes celestis regni.
 Hæc ille omnia in passione operatus est, & in gloriosa sua resurrectione
 triumphans perfecit. Sit itaque gaudium nostrum, quod in iunctam sibi
 à Patre obedientiam tam feliciter consummauit, de hoste triumphauit glo-
 rioso, atque nos non minus potenter, quam misericorditer, non vi imperando,
 sed doloribus & passionibus pro nobis soluendo, ab hostis manu eripuit.
 Huius igitur gratiæ & beneficij memores, posthac in nouitate vitæ
 ambulemus.

Charissimi, recolite semper posthac, quod in hac sacra Quadragesima pen-
 nituistis de peccatis vestris, ieiunastis: aut quicumque filij estis Dei, saltem
 voluntatem bonam ieiunandi habuistis, & si id licuisset præ valetudine, aut
 laborum grauiamine, crebrius ieiunastis. Estis item peccata vestra con-
 fessi, sumpsistis Eucharistiæ Sacramentum, Domini corpus & sanguinem.
 Quamuis enim ex calice sub vini specie non sumpsistis Domini sanguinem,
 sumpsistis tamen cum eius corpore, quia non sumpsistis mortuum & ex-
 angue corpus, sed sumpsistis verum ac viuum eius corpus, id ipsum scilicet
 quod habet cum sanguine, cum anima, cum diuinitate, in quo tota est Tri-
 nitas concomitanter, quia nunc impossibile est vnum esse, vbi aliud de his
 iam dictis non comiteretur. Estis de inferno & potestate dæmonis liberati,
 illis Deo reconciliati, & filij eius facti. Nunquid iam in hac lætiori festiuitate,
 & diebus per annum sequentibus ad peccata, ad diaboli seruitutem, & ad
 vestri captiuitatem (ex qua liberati estis) vltro redibitis? Num ad volu-
 brum luti tanquam sues redibitis? Nunquid sicut ad vomitum canes, reuer-
 tentini? Nunquid ad impudica cubilia? Nunquid ad ebrietates & compositio-
 nes? Nunquid ad blasphemias & iuramenta, ad fraudes & mendacia, & ad
 infernalium peccatorum vestrorum stipendia redibitis? Absit, absit. Laui-
 pedes vestros, an iterum inquinabitis eos? Minime? Filij charissimi, vrigi-
 tur in sinceritate, & in sanctimonia vitæ ambuletis, sint vobis omnia in
 mundo suspecta, maximè autem vestra, (quam toties estis experti) infirmi-
 tas, vestra inconstantia, vestra leuitas. Quare nullo credatis pacto vobis-
 ipsi, non credatis etiam vili hominum, qui non ad sanctiorem vos horra-
 tur vitam: fugite occasiones, fugite societates & hominum conuentus. Vi-
 uatis

uatis sobrijs in domibus vestris, & latemini cum prolibus, cum vxore & familia vestra iuxta faciem sanctorum. Ibi colloquamini aliquid boni, quod in predicatione audistis, & eis legite (si scitis) aliquid ex libris non hereticorum, sed ex pio aliquo catholico & bono libro. Parcite impensis, vt non faciatis magnifica conuiuia, nec ad eadem inuitati faciliter eatis. Si placent tamen conuiuia aut recreationes humanæ, inuitetis homines egenos & peregrinos, pupillos & viduas, mœstos & afflictos, & eos qui non habent vt iterum vos inuitent, aut vnde vobis retribuunt. His omnibus faciatis consolationem, atque in Domino cum illis gaudeatis, instixuatisque omnem vitam vestram, ac familiam ad pietatem, ad sanctimoniam, ad Dei timorem, ad præceptorum eius obseruantiam, vt sic omnes in vobis homines ædificentur, videntes vos cum Christo resurrexisse. Vosque in tempore hoc legi cum in eius gratia, in eiusque viuatis amicitia, & tandem feliciores & quieti mortamini, adiuuante vos in omnibus Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM SOLENNITATE.

Triplex Pascha nostrum Christum nos consolatur triplici transitu.

Pascha nostrum immolatus est Christus, I. ad Corinth. V. Pascha non semper in sacra scriptura æquè, vniformiterque accipitur. Significat enim interdum festiuitatem ipsam, quam olim Iudæi celebrabant quotannis per septem dies ob memoriam egressionis suæ de terra Aegypti. Deinde significat agnum quoque, qui in eadem solennitate immolabatur comedendus, quomodo discipuli acceperunt, quando Christo dicebāt: *Vbi vni paremus tibi: Pascha, id est, agnum vt manduces?* Hoc modo in epistola hic quoque Paulus accipit, dicens: *Pascha nostrum immolatus est Christus.* Ac si diceret: Pascha quidem cuiusmodi fuerit apud Israelitas ac Iudæos, non ignoratis. Veruntamen Pascha illud fuit figura tantum Paschetis nostri. Et idcirco quid nostrum sit Pascha in veteri illo olim figuratum, vt sciatis, audite. Pascha nostrum immolatus est Christus. Hoc ipse Christus quoque subindicat, vbi discipulis suis ante biduum passionis suæ dicit: *Scitis quia post biduum Pascha fiet, & filius hominis tradetur vt crucifigatur?* Scitis quia post biduum agnum iuxta legem manducabimus immolandum? Scitis Pascha futurum? Scitote tunc etiam agnum verum, qui in illo typico agno figurabatur, hoc est, me pro vobis immolandum. *Tradetur enim tunc filius hominis, & crucifigetur,* hoc est, maerabitur & immolabitur in redemptionem, & in cibum hominum. Dicit igitur Paulus: *Pascha nostrum immolatus est Christus.* Non est, inquit, nobis, & pro nobis immolatus agnus, vt iuxta legem immolabatur, nec sumus liberati à seruitute Aegypti & Pharaonis, sed est pro nobis verus agnus immolatus Iesus Christus Dei Filius, sumusque liberati à seruitute diaboli & peccatorum. Hic agnus quem nos comederemus, immolatus pro nobis est in ara crucis. Hic est agnus de quo Baptista Ioannes dicit, digito illum monstrans: *Eccce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Istius agni carnes quotidie offeruntur modo in Ecclesia, nō vt quotidie patiatur Christus, sed vt illius qui semel passus est, obtuletque semetipsum pro nobis, ea-

dem oblatio iteretur, hoc est, ante conspectum Dei Patris offeratur pro nobis quotidie. Neque enim alium nos offerimus Christum, nec alia est oblatio nostra, quam nos Deo pro peccatis nostris offerimus, quam eadem hanc quam ipse obtulit pro nobis, & in qua Pascha illud vetus cessauit. Nam ante, qui comederunt carnes agni legales, hoc faciebant in memoriam ac gratiarum actionem liberationis suae, ac transitus de terra Aegyptii in terram repromissionis. Qui vero carnes veri atque immaculati agni edunt, hoc modo faciunt in Christi commemorationem, hoc est, in rememorationem charitatis & beneficiorum eius: praecipue autem illius, quo per transitum Christi, id est, per passionem ac mortem eius, nos quoque transitus de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de vetustate vitiorum ad nouitatem gratiae, de seruitute peccati ad libertatem spiritus. Pascha illud typicum quod nostrum figurabat Pascha, durabat septem diebus, nostrum vero durat per omne tempus vitae nostrae. Itaque Pascha nostrum immolatus est Christus. Agnus occisus & immolatus in sanctificationem nostram pro nobis est Christus Iesus.

Hunc agnum filij his diebus comeditis. Sed videte quemadmodum mouit vos, vt sui memoria, suaeque dilectionis imitatio semper maneat vobiscum. Nolite hoc obliuisci, quod ex sola charitate, non ex debito, non pro suo commodo, sed pro vestra salute, gratis propter vos passus & mortuus est. Pascha igitur vestrum, quo epulemini, quo gaudeatis, immolatus est Christus. Secundo vobis aduertendum est, quod Pascha transitus dicitur. Hoc modo Christus est Pascha nostrum, hoc est, transitus noster, quia ipse est virtus nostra & causa, vt per ipsum transeamus securi, vbi alioqui haudquaquam essemus securi. Est autem triplex huiuscemodi transitus, quorum nullum absque singulari adiutorio gratiae diuinae possumus peragere. Primus est transitus a culpa ad gratiam. In hoc tria occurrunt, quae nobis motum generant pariter & difficultatem. Primum est, quod per se non potest homo transire, scilicet a culpa ad gratiam. *Sine me, inquit, nihil potest fieri, quanto minus eius gratiam, aut amicitiam obtinere?* Verum consolatur eduerso, quod alibi dicit de ingressu diuinitum in regnum caelorum. Quod impossibile est apud homines, possibile est apud Deum. Nempe apud illum omnia possible sunt, & non est ei impossibile omne verbum. Exultius igitur ope possumus, quod alioqui non possemus. Sic enim dicit Ecclesiasticus: *Considera opera Dei, quod nemo potest corrigere, quem ille despicit.* Magnum namque chaos firmatum est inter statum culpae, & statum gratiae, quod solus Deus dissoluere potest. Ideo in Esaia dicit: *Ego sum qui a caelo inquitur et stans propter me.* Tanto autem a se distant intervallo status gratiae & culpae, quanto caelum distat a terra. Siquidem status culpae, seu irae Dei, in quo uiuit peccator, est porta inferni. Status vero gratiae est porta regni caelestis. Vide iam quantum distent, nempe tantum, quantum infernus scilicet a regno caelorum. Non fit ergo transitus a culpa ad gratiam, nisi diuina virtute. Quomodo enim nulla creatura seipsam potest creare, ita nulla quoque potest seipsam recreare, aut a spiritali morte resuscitare. Secundo difficultas est, quia nisi transeat, perire illum necesse est, cum sit in manibus hostium. *Quis enim amat periculum, peribit in illo, sapiens autem fugiet.* Tertia est difficultas, quod

1. Petri 3.

Transitus triplex.

A culpa ad gratiam transitus secundum quod nam sunt difficultates. Ioan. 15.

Luca 1.

Eccl. 7.

Luca 16.

Isaia 43.

Isaia 2.

quod illi
Diuina
habet.
quod in
cum ob
bet. Ita
stem ru
nam tu
theribi
ueniam
tempore
in facie
faciat li
quod Ap
molatur
neus pro
vt illum
omni, q
debeant
suum p
entim est
liu in ca
ere, de
gret. Qu
deria ill
urrunt.
tes, lab
strum in
est, tran
que amo
uam, q
mitatis
Tertius
is. Nor
Primum
amore o
sue redi
ritum. T
dem sum
ritate co
stabitur
charitate
re Domi
vna de
ceptum,
si est d

VI

quod illum ad quem & cuius ope debet transire, fecit homo sibi inimicum. Divinam enim iustitiam offendit omnis peccator, & hanc sibi contrariam habet. Est tamen interim transire ad eius gratiam volenti hæc consolatio, quod iustitiæ misericordia Domini coniuncta est, quæ in hac vita principatum obtinet, quemadmodum iustitia post hanc vitam iudicium suum habet. Itaque Domini misericordia hic reos ac transire volentes absoluit, ibi autem iustitia sistit reos, & digna illis retribuit. Verum de hac Dei iustitia etiam nunc nobis imminente Psalmus ait: *Nisi conversi fueritis, gladium suum ostendit, arcum suum tetendit, & paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis.* &c. Præsumamus igitur faciem Domini oportet, eius quaerendo misericordiam in tempore opportuno, quo hostibus nos à tergo insequentibus, & mari nobis in faciem occurrente Domini misericordia mare dividat, nosque transire faciat liberos hostibus in mari submersis. De hoc transitu intelligimus, quod Apostolus dicit, Pascha nostrum, id est, transitum nostrum esse immolatum Christum. Verè enim immolatus est, verè in cruce ut serpens æneus pro nobis suspensus est, ut illum intueamur, ut intuentes sanemur, & ut illum manducantes, eidem incorporemur. In huius enim intuitu discimus, quo transire debeamus, quomodo ve ei assimilari, ac conformari debeamus transeuntes. Secundus transitus est de vitijs ad virtutes per desiderium penitentiae. Huic transitui quoque non desunt difficultates. Quis enim est qui dignos faciat fructus penitentiae? Quis ita penitet, ut Angelus in celo de se gaudium faciat? Quanta item est difficultas assuetis desuere, delicata sibi subtrahere, amara deserere, & interdum licita sibi negare? Quanta item molestia est carnem affligere, peccata mortificare, desideria illicita persequi? In omnibus itaque quæ in hoc nobis transitu occurrunt, puta quo à vitijs transeamus ad virtutes, occurrunt difficultates, labores, timores, scrupuli, caligines, errores. Sed aspiciate agnum nostrum immaculatum, quomodo ille transierit. Pascha enim nostrum, id est, transitus, cuius amore nos transimus, & qui transire nos docet, cuiusque amore transire nos decet, immolatus est Christus. Inter immolandum autem, dum sicut agnus ducitur ad victimam, exemplum nobis dedit humilitatis, patientiæ ac obedientiæ, ut transeundo sequamur vestigia eius. Tertius transitus est à statu gratiæ ad statum gloriæ, per torrentem mortis. Non pauca sunt autem in hoc transitu, quæ formidanda occurrunt. Primum enim quod terret nos, est incertitudo salutis. Nescit enim homo an amore odiove dignus sit. Et sæpenumero fit, ut via videatur homini bona iuxta, iuxta sapientiam sententiam, cuius tamen novissima ducant ad interitum. Terret itaque quia incerti sumus nec securi de salute nostra. Securi quidem sumus per fidem, nos transituros: si tamen fidem hanc cum spe & charitate coniunxerimus. Nihilominus metuemus tamè. Quis enim est, qui gloriabitur se mundum habere cor? Quis est qui iactabit se habere fidem, spem, charitatemque certam? Neque enim vnum tantum, sed omnia necesse est implere Domini præcepta, omnem possidere virtutem, eum qui saluari cupit. Nã si vna deest homini virtus, nulla adest. Si vnum homo Dei præterierit præceptum, si legem in vno offenderit, factus est omnium reus. Eam ob rem, si deest charitas, non potest adeste fides, si deest fides, non potest adeste charitas.

Gal. 7.

Exod. 4.

1. Cor. 5.

Num. 21.

A vitijs ad virtutes.

Math. 7.

Lucæ 15.

Hiere. 17.

1. Petri 7.

A statu gratiæ ad statum gloriæ.

Eccle. 9.

Prover. 11.

Jacob. 2.

1. Cor. 13. *tas. Nam si fidem habuero vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Potest quidem fides in homine aliqua esse absque charitate: sed non potest fides esse saluans absq; charitate. Est enim in peccatore fides, sed mortua fides. Nam si in illo, qui introductus fuerat ad prandium regis, nuptiu filio suo facientis, non habente vestem nuptialem, fides non fuisset, ad prandium seu ad nuptias non intrasset. Per fidem introitus est in Ecclesiam. Habuit ergo fidem, sed mortuam, quia non habuit charitatem. Quor igitur hoc modo sunt alij, qui item credunt & contremiscunt, nō minus quam demones? qui tamen non magis saluantur, quam demones. Ergo non absque timore mors potest expectari, nisi superabundans Dei gratia hominem necimeat, stabilierit. Est præterea difficultas alia non parum molesta. Nam qui in gratia quoque ad mortem venit, tamen consolari per spem potest seipsum, qua confidat in Deo, vt illius gratia protegente, in fine non seducatur, nec excidat à charitate, nequaquam tamen est certus. Occurrunt enim tentationes graues, concomitantur peccata & mala opera accusa: propria conscientia, expectatur purgatio acerbissima, quæ omnia præsertim quando instant, formidantur. Non est igitur hic quoque alia consolatio necia filij, quam quia Pascha nostrum immolatus est Christus. *Christus pro nobis mortuus est iustus pro iniustis, vt nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, victor autem spiritu.* In cruce namque factus est ipse nobis redemptio, quoniam eius passionem & mortem Patri offeramus oportet pro nobis. Nunquam enim tranquilli aut securi morimur nisi in fiducia bonitatis, & spe meritum ac passionis Christi moriamur. Postremo, hic aduertendum est, quod, vt supra dixi, Pascha vocatur hic agnus occisus, qui olim in lege prius fuit de grege segregatus, figurans Christum agnum mansuetissimum, qui pro nobis in die Parasceues Patri suo fuit pro nobis immolatus, quem vos etiam sacramentaliter sub specie panis comedistis. Ne enim in timore essetis magno, ipse se adeo exhibuit amicum, vt vobis seipsum in cibum traderet, & nihilominus sua vos morte liberaret. Omnem igitur superborem, quem dixi, timorem exuere studeamus (si tamen semper bonæ voluntatis ad ipsum) propterea, quia Pascha nostrum immolatus est Christus. Quum enim hoc recolimus filij, quod Christus pro nobis mortuus est, duo nobis occurrunt: Vnum quod nobis materia est flendi alterum, quod est gaudendi occasio. Flendi materiam nobis præbent abundantissima peccata nostra, & ingratitude: propterea enim, quod peccata nostris induximus super pijsimo Domino Iesu tantas calamitates, pœnas, tristitias & dolores, quæ omnia sustinere illum oportuit, si nos charitate sua immensa redimere debebat, nōne flere inconsolabiliter debemus? Ipse patitur, & quicquid patitur, propter nos patitur. Num & passionem eius iri debemus? Num iterum peccando pœnis eius insultabimus? An non conuertendo nos ad ipsum, nec eundem redamando charitatem eius participemus? Hoc minimè nos decet. Sed flebimus cum flente, sustinemus cum patiente, congemiscemus cum gemente, vt eius passio & dolor nobis quoque sit dolor, dolentes compatientes quæ passionem eius contuemur: quandoquidem scimus, ea quæcunque patitur, pro nobis illum pati.*

1. Cor. 13.

Iacob. 2.

1. Pet. 3.

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

Rom. 8.
In Pasche solennitate quam nobis præsent materiam flendi.

Roman. 8.

pati. Hoc modo studiose cogitemus immolationem Christi eiusque charitatem. Aliud est quod gaudendi est nobis quoque in passione Domini materia, & hoc bifariam. Si quidem autem ipsi gratulabimur seu congaudebimus patienti seu passio, aut nobis. Si ipsi grandis certe nobis gaudiorum occurrit & materia & occasio. Nam gratulemur ei oportet quod Ecclesiam quam sibi desponsauit, hanc precioso sanguine suo redemit, quod Patris impleuit obedientiam, quod mortem vicit, quod tristitia superauerit omnia, quod de diabolo ac morte triumphauit, ac tandem victoriosus sibi gloriam obtinuit. Si verò nobis ipsi gratulamur, exultabimus quidem, quod per eius passionem ab inferno redempti sumus, quod filij Dei ex filijs diaboli efficiamur, quod heredes efficiamur regni caelestis, quod ex potestate liberamur diaboli, & cunctis bonis per Christum implemur. Dixi igitur, tam gaudendi quam tristitiam nobis euenire ex meditatione passionis Christi materiam. Veruntamen quia tempus est tristandi, tempus quoque gaudendi, ea quae tristitia sunt, & ad fletum prouocant, in die Parasceues absoluiamus. Hodie quae gaudij sunt, ex Christi morte & resurrectione nobis euentura tractemus. Hoc namque modo rectè nos conformabimus Christo, vt in tristibus cum eodem simus tristes, & in laetis gaudentes. Vos charissimi, qui hoc sacro tempore non tam Pascha celebrastis, quam ipsi comedistis, puta agnum Paschalem, viuentem & verum Dominum nostrum Iesum Christum, idque sacramentaliter, quod ad eius corpus sub speciebus panis constitutum, id agite, vt quem deuoti suscepistis, non indignè rursus à vobis expellatis. Indignior autem nulla ex amici expulsio, quam ea qua amicus à se expellitur: amici verò hostis ad illius contumeliam, ad se quasi illius loco introducit, & quando fidem quam ad amicum quondam habuit quis, illiusque dona ab eodem recepta, ad illius conuertit hostem eiusque obsequium. Quod à nobis omnibus auertat Iesus Christus Dei Filius in aeternum benedictus, Amen.

PRO FERIA II. SOLENNITATIS PASCHAE
Paraphrasin in epistolam, & Exegetis in Euangelium
vna cum suo Sermone, require in Tomo secundo de festiuitatibus sanctorum.

DOMINICA IN OCTAUIS PASCHAE,
Epistola, I. Ioannis V.

 Mne quod natum est ex Deo, vincit mundum. Et haec est victoria qua vincit mundum, fides nostra. Quis autem est qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniam IESVS est Filius Dei. Hic est qui venit per aquam & sanguinem IESVS Christus. Non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant

XX 3: in ter-